NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. O sredo 8. kozoperska (sredojesna) 1851. *List 41.*

O zadevah Tukerjeve grojzdne bolezni.

Če se veliko od straha govorí, se rad prikaže. Taka je mende tudi o tisti grojzdni bolezni, ki se Tukerjeva plesnína imenuje in se je letos po mnogih krajih Laškiga in Francoskiga prikazala, od ktere se je pa kmalo po več druzih krajih hrup povzdignul.

Ali letošnje nenavadno mokro vreme je lahko tù in tam tersje in grozdje pokvarilo, brez da bi to ravno tista prava Laška ali Francoska kuga bila. Vidi se zares, ako se tako pokaženo grozdje ogleduje, da je tistih jagod nar več bolnih, ki so na tisti strani grozda, ki je od terte proč obernjena. Ta stran je bolj na soncu, kot una stran; lahko je tedaj mogoče, da so se tiste rujavelise po tem prikazale, ko so sonlčni žarki med tem na jagode pripekali, ki so še zlo mokre bile.

Če pa to ravno ni tako, kakor mislim, je vunder potreba, da se tersje in grozdje, ki se bolno dozdeva, na tanjko preiše, preden se rêči zamore, da je ta bolezin zares Tukerjeva bolezin.

(Allg. L. u. F. Zeit.)

Učiteljem na Krajnskim.

(Konec.)

Dvojni vzrok je posebno, ki dosihmal ovira zaželjeni napredek sadjoreje: pervič, ker koristnost njena še ni tako sploh spoznana, da bi se vsi prazni in za sadne drevesa pripravni kraji s sadnimi drevesi zasadili, in ker zastran drevés, poleg polja posajenih, je še mnogo napčnih misel, da drevésa blizo polja so poljskim pridelkam škodljive, — in drugič zato, ker zavolj slabe vednosti v izberi in gleštanji dreves se ne obnaša drevje tako, kakor ga gospodar pričakuje; to ga zmoti, da ne zapopade, da je le napčna strežba slabe rasti kriva, ne pa drevo samo po sebi.

Da se ti napotki sčasama in popolnama odvernejo, zamore učenik po poduku šolske mladosti nar več pripomoči. Mlade serca se še niso napíle mnogoverstnih krivih misel in napčnih presoj — one so tedaj še vgodne za poduk učenika; in tistimu nar hujšimu zaderžku vsiga kmetovanja, ki ga sin po očetu podédva, namreč terdovratnimu zaderžanju stariga, se na to vižo nar krepkejši v okom pride. Kriva misel, da drevésa, posajene poleg polja in senožet v pravi daljavi kakošne 4 sežnje saksebi, sadežem škodjejo, bi imela sicer po mnozih skušnjah druzih deželá že davno zaveržena biti, in to toliko bolj, ker se lahko zapopade, da v prav lahki in suhi zemlji drevésa polju gotovo več dobička kakor škode donesó, ker se mokrota zemlje okoli njih dalje obderží, in je po drevésih obvarovana presilne vročine. Ali dokler ne bo mladína zastran téh pri ljudstvu globoko ukoreninjenih napčnih misel podučena, in dokler se pri nji nagnjenje ne obudí, se tegá ravnanja poprijeti, kader bo kmetijstvo prevzela, ne smemo pričakovati, da bi se izgledi vunanjih dežel v dobiček naši domovíni posnemovali.

Če ravno se sadje občje noter do višave 64. stopnje severne širokosti s pridam prideluje, in je potem naša dežela povsod za sadjorejo pripravna, se vunder le vsako sadje povsod enako dobro ne obnaša; treba je tadaj, da se prava lega kraja zastran osončja, preksončja, vetrov, mokrote ali suše itd. izbere, kamor se to, kamor uno sadno pléme posadí, — da se izbere pripravna zemlja za mnogoverstni sad, — da se gleda na koristniši plémena, na način izreje: ali naj so velike drevesa ali pertljikovci, — kako naj se presajajo iz sadovnikov, — kako naj se sejejo, cepijo itd.

V vsim tem je poduka mladosti potreba.

Ker pa podúk povsod nar boljši izda, ako se s podúkam iz bukev tudi djanska vaja sklene, je ta tudi v sadjoreji potrebna. Sadjoreja se da z nar večim pridam le na vertih učiti.

Nadjati se je, da se bo povsod kakošno pripravno prazno zemljiše našlo, kteriga bo srenja v napravo verta rada prepustila, v kterim bo potem pridni učenik priložnosti dovelj imel, mladíno učiti, kako peške sejati, mlade drevésa gleštati in jih različno ceniti.

Prizadevajte si tedaj, gospodje! svoje soseščane pogovoriti, da vam v ta namen pripravno zemljiše odločijo, v kterim se bojo njih otroci eno nar koristniših kmetijskih opravil učili — v prid srenji sami.

In ako bi vunder (česar pa nikakor ne pričakujemo) nemogoče bilo mladíno djansko v sadjoreji vaditi, bo že velik prid za-njo, ako si dobre vertnarske bukve, kakor je 2. natis „krajnskiga vertnarja“ gosp. Pirca za slovensko, in „katekizem der Obstbaumzucht“ von Franz Diebl, Brünn 1840 za nemško mladost, za šolsko berilo izberete, ktere naj učenik z otroci pridno bere, in kar koli more, eno in drugo reč razlaga, da se v sercih mladosti ljubezin do sadjoreje vname, ktera po tem nikdar zginila ne bo.

Za kar pa naj si učeniki pri mladini sosebno prizadevajo, je: da jo spodbadajo sadne peške in košice nabirati, drevésa gosenc trebiti in malih tičev, ki gosence pokončujejo, ne loviti.

Skušnje so poterdile, da se izreja sadnih dreves iz sémena veliko bolje obnaša kakor iz gojzdnih divjakov, ker cepljene sémenske drevésa so veliko krepkejši in terdniši od tistih, ki so na divjake cepljene bile, ker take nimajo tako dobrih koreninic, zdraviga lesá, gladke kože in tako lepe rasti.

Ali od več straní se slišijo pritožbe, da je teško sadnih pešk in košic dobiti, in če se tudi dobé, so takošne, da jih le malo kalí.

Če pa učenik otroke spodbada, da naj pridno sadne peške nabirajo, — ako jih podučí, ktere so dobre in nabiranja vredne, ktere pa slabe in za zavreči, ako jim veléva, da naj mu nabrane peške donašajo, če pridne nabiravce pohvali in jim včasih za

njih trud kaj podarí, se bojo otroci kmalo skušati začeli, kdo jih bo več nabral, in nabrane bo učenik na šolski vert posejal ali jih kam drugam v posestvo poslal.

Kakošna nemarnost je večidel po deželi v trébi gosenc, je sploh znano. Tisuč in tisuč vaganov sadja požrejo gosence vsako léto kmetovavcam! In zavolj enigа nemarniga mora dostikrat več kmetov škodo terpeti.

Da vsi ukazi v tem toliko ne zdajo, kolikor bi potreba bilo, če dobre volje in sprevidnosti manjka, že stare skušnje učé. Treba je po tem takim pred vsim mladost v tem podučiti in ji to škodljivo nemarnost prav prav globoko v serce vtisniti. Če bo že otrok podučen, kako škodljive so gerde gosenčne preprege po drevésih, in kako gotovo znamnje nečimerniga gospodarja da so, bo domú pridši od tega staršem pripovedoval in marsikteri oče bo po tem spodbujen svoje drevesa gosenc trebiti. — Kako potrebno je tudi tiče, ki merčese in gosence pokončujejo, zlasti pa senice in žovne, v brambo drevés varovati, je gotova skušnja vsih umnih kmetovavcov. Posestniki majhnih vertov so v stanu, s pridno otrebo gosenc drevje škode obvarovati; ali na velicih vertih in gojzdih to ni mogoče. Bog je vstvaril zato sila veliko tičkov, ki so kmetovavcu na pomoč, — ali neumni ljudje pokončujejo te koristne živalice, jih lové in morijo. Da si kak krajcar pridobé, jemljejo starkam gnjezda in mlade, in prepustijo tako drevésa gosencam v obéd. Zoper to grozno škodljivo razvado zamore podúk mladosti nar več pomagati.

Po vsih teh potih se bo po podúku mladosti, in po izgledih sadjoreji močno na noge pomagalo; — še veči prid se bo pa pokazal, ako otroci z dobrimi nauki navdani, bojo sami umni in pridni sadjorejci postali.

Verjemite mi gospodje, ako se bo resnična beseda:

„Na vsak prostor posadi drevó,
Gleštaj ga, splačalo se t' bo“

globoko v serca mladosti ukoreninjena, se bo v malo letih sadjoreja tudi pri nas povzdígnula, — in povsod, kjer je kraj za to in kjer sadje dobiček obeta, bomo vidili z bogatim sadjem obložene drevésa v spričbo umnosti in pridnosti naših kmetovavcov in v prid domovíni!

In sladka Vam bo, gospodje, zavest, ko boste reči zamôgli: „Tudi mi smo k temu pripomogli!“

Cenite tedaj vsak po svojim stanu te moje besede v prid svoje domovíne, tako kakor je treba; začnite si prizadevati z vsim trudam za povzdigo sadjoreje, — tisti pa, ki že pridno o tem delate, ne opešajte, ako Vam tudi kakošni zaderžki protijo. Dobra reč je tudi truda vredna!

V Ljubljani 30. augusta 1851.

Gustav grof Chorinsky l./r.
c. k. dež. poglavar.

Staroslovenski in vseslovanski književni jezik.

Veliko se o izvolji vseslovanskega književnega jezika piše; prejmem tedaj tudi jez za pero in jedne misli poterdim, kar so Novíce in g. Podlipski v Ljubljanskem Časniku spisali, namreč, da bi se staroslovenski jezik za književnega sprejel.

I. Naj se izvoli staroslovenski jezik za vseslovanski književni:

a) Ker imá naj popolnejši in vsim glasom vseslovanšćine naj primerjenejši pravopis. Tako bode konec sovražnemu čerkárjenju in začetek bratovski slogi! (Poglej „Slov. Novine Celjske“ 1849 str. 62—63).

b) Ker ima tako izverstno, starim klasiškim jezikom ednako slovnico, da sam v sebi (le nekoličko trohic izjemši), vse pravíla, prédnosti in lepóte vsih slovnic med učenimi sedanjih slovanskih narečij, kakor rumeno solnce svoje svetle žarke, zapopada in objema. In le neznamenite mervice so še veliki predmet potrébnega prepíra; saj je ti stari, sveti in bogati jezik dolgo v nemar pušćen ali celò krivo rabljen bil.

c) Česar staroslovenski slovár, sicer obiln, za sedánje potrébe, o védah in umah (Kunst und Wissenschaft) gréša, se mu lehko brez uraze in uime po slovničkih pravilih iz novih slovanskih narečij dodáva, po izgledu, kakor si drugi izobraženi narodi svojo domáčo besédo s tujkami (iz Gerškega, Latinskega itd.) bogátijo.

d) Kdor morebiti še ne vé, mu pak tu pri svoji véri povém, da staroslovenski jezik ni kratko nikár pokopán in sperhnét merlič, ampak on živí in vès živí! še živí ne samo s svojim duhom, ampak tudi s svojim truplom, s svojimi udi, to je: po vsih svojih življejih v slovnici in v slovniku, pak — zavoljo bratovske nesloge raztresen med narečji. Na primér: Tako imámo mi Slovenci, Lužičanje in Kašubje še popolni dual; prosti praeterit na -s-š-h: běh, dělaše, rekoste imájo Lužičanje, Jugoslovánje in naši Rozeanci; tako je tudi adjectiv definitae in indefinitae formae v narečjih toliko zmešan, da mu le staroslovenščina k terdnemu pravilu pomore. Potler „slana Reif“ imámo le mi Slovenci s Staroslováni; „lanita, Wange“; „šuj, link“ še imajo samo naši Rozeanci; „san, Ehrenstelle“ samo Rusje itd. Izgled Vlahov, Francozov in Španjcev (Rumunov in Angličanov), za nas ne veljá, ker ne imájo jednega književnega jezika!

II. Kar slovanske narečja zadéva, da bi se ktero za književni vseslovanski jezik sprijelo, derznem sledéče ováditi:

Češki in Poljski jezik ne moreta nieden vojvoda biti vsim drugim, ker imáta toliko in takih pomehčic in stenčíc, da se za občinskost ne spodobita. (Poglej, kar sim o tem v „Jahrbücher für Slav. Literatur, Kunst, v. Dr. Jordan. Leipzig 1847. 2. Heft, strani 43—46 pisal).

III. Jugoslovanski jezik nadhodi sicer po svojem bitstvenem značaju Češki in Poljski, pak, ker razdružen in razderžavljen, je v slovstvu in moči daleko za njima. Rés! da se tajiti ne more, ako bi se vsi življeji Jugoslovanskih podnarečij, postavim, Slovenskega in Bulgarskega v jedno celotino spovzeli, da bi ta zmés staroslovenšćino naj bliže dosegla. — Verh vsega tega ni misliti, da bi se nezmérna večína Slovanov kteremu teh treh narečij vkloníla, bodi si tudi, da duh velike gomote téla vlada in vodi, kedar (ako!) je navdahne!

IV. Ako se pak k zadnjemu slovanski književniki Ruskega narečja prejmejo, in bi ga (specifičke in terde Rusizme na priliko: boloto (blato), vorota (vrata), bereza (breza), moloko (mleko) itd. pustivši) vsak le nekaj po svojem domáčem popravljali in še po staroslovenšćini obdélovali, nad čemur ni dvojiti, zadénejo počasoma na nov jezik, kteri pak po mojih mislih ne bode drugi, kakor ravno staroslovenski. — Zares! le pridajte Ruskemu narečju še Slovenski, Lužicki dual, Jugoslovanski praeterit; Češki genitiv singular: kamene, bremene, telête, tedaj tudi telese itd., Češki, Jugoslovanski vocativ singular, nektere naše krivo imenovane nove oblike, pravílno omèhčanje v *g, h, k;* Bulgarski, Poljski, Slovenski ą: rûka, Hand (ą = û), Poljski ią, ię (ê): svêt, heilig; Češki, Serbski, Ogerskoslovenski, Bulgarski vocal *r:* trg; Bulgarski in včasih Češki vocal *l:* vlna; natenčnost Poljskega ' — in moje gori rečene besede vam ne bodo smeha silile *).

(Konec sledí.)

*) Ker nam pismenk cirilice in druzih manjka, nismo môgli vsih od gosp. pisatelja podanih pravopismih izgledov natisniti dati. Vred.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Zagreba se 30. p. m. v „Triester Zeitung“ piše: „Vsi cesarski vradniki so že prisege na vstavo odvezani, in so novo prisegli. Banalna vlada si prizadeva gledišče kupiti, ki je naprodaj, in ga narodu izročiti, kteri sklep je narodna svobodoljubna množína z radostjo sprejela. Mestni odbor hoče pri obilnim plačilu ostati, ki ga je vradnikam mestne županije odločil, čeravno vlada s temi določili ni nič kaj zadovoljna in tudi ljudstvo godernjá, ker se bojí, da bi se na že tako visoke davke še kakošne nove naklade ne naložile, kterih se tolikanj bolj bojé, ker je v več krajih Horvaškiga taka slaba letina, da jim lakota žuga, kar malo veselo prihodnost obeta. Pomanjkanje in revšina je posebno med kmeti velika; delavcov manjka, rokodelsko blago je dražji, kakor na Dunaji, večkrat je plačilo za izdelek (lon) višji kakor blago samo. Treba bi bilo, da bi višji oblasti se na te gotove težave skerbno ozèrle in na kakošno vižo deželi pomagale, ki je zavolj že dvojniga slabiga pridelka v hudi sili in stiski. V vojvodini ste duhovšina in vlada svaritev pred prezgodnimi ženitvami razglasile, kar je prav potrebno bilo, če bo le kaj pomagalo, ker prezgodne in prelahke ženitve in prevelike družine so beraštva na kmetih zlo krive“.

Iz Českiga se bere v novícah Dunajske kmetijske družbe, da je v nekterih krajih Šumave (veliciga českiga gojzda) letas toliko gób in tudi jedljivih glibánj (gobánj ali jurčkov, Herrenpilze), da bi jih zamogla nektera vas po več sto vaganov posušenih skup spraviti. Silno mokro leto jih je toliko rodilo, in ker je vedni dež tudi tam poljske pridelke zlo pokvaril, pravijo, da se bo letošnje leto ondašnji stari pregovor „veiko gób, veliko nadlóg“, žalibog! poterdil.

Iz Šleskiga piše zastran slovanskiga jezika v kancelijah Dunajski časnik „Oest. Corresp.“, kteriga prepovedbe se večidel rade zgotovijo, da le nemški jezik zamore vprihodnje vradni in sodijski jezik biti, in če ravno bi nemškim naznanilam v deželnim zakoniku se tudi slovansko prestavljenje v českim ali poljskim jeziku pridevalo, da bi jih tudi nenemci na Šleskim razumeli, bi imel le nemški jezik veljavnost pervotniga vradniga jezika imeti. To mnenje sklene imenovani časnik z važnimi besedami: „Kakor slišimo, poterdi te pravila tudi vlada, in berž ko ne se bo moralo po njih v vsih razglasih in pri vradijah tako ravnati“.

Iz Tersta se bere v „Triest. Zeit.“, da je veliko Poljske pšenice iz Odese na Angleško prišlo, ki je boljši kup, kot ravno tista sorta v Terstu, kjer en star 6 gold. veljá; tudi v Banatu, žitni založnici austrianskiga cesarstva, veljá zdaj ena kiblja pšeniče 16 gold. in pol slabiga denarja, tedaj le malo manj kot na Angleškim. Iz tega se vidi, da je kruh na Austrianskim sedaj dražji kot na Angleškim. Ta cena se bo scer v naših primorskih krajih pozimi nekoliko ponižala, ker imamo v Terst veliko žita iz černiga morja pričakovati, ki bi se bilo scer na Angleško peljalo, — ali nam nar bližnjim in ptujiga žita nar bolj potrebnim deželam na Krajnskim, Koroškim, Štajarskim in Horvaškim ne bo žito veliko bolje kup hodilo, ker je vožnja draga in zavolj izdelovanja železnice po Krasu na pol dražji, takó da navadna vožnína iz Tersta v Ljubljano namest 30 krajc. sedaj 1 gold. in 6 krajc. veljá, kar je lahko zapopasti iz tega, da od tistiga časa, kar je železnica iz Celja v Ljubljano izdelana, ne vozijo več ne Štajarci ne Horvatje k nam.

Iz Krasa blizo Tersta 20. kim. M. — Spomladi je terta močno lepo pokazala, pa mokrota nam je je tri dele v vilice zagnala; turšice ali sirka zavolj mokrote ni mogoče bilo o pravim času sejati, za tega voljo je še zdaj večína zelena; pšenica je precej dobro obrodila; ajda še lepo kaže dosihmal; grozdje je pa po velicih viharjih močno zmandrano in ubito; kar ga je, ne more zavolj mokrote in premalo gorkote zrejati. Bog nam daj le lepo gorko vreme saj ta mesec; po tem zna letina saj srednja biti. Sviloreja nam je letos veliko denara dala; čeravno je ni veliko bilo, smo jo pa po visoki ceni prodajali, tako da že zdavnej ne tako. Jez sim jo po 1 gold. 10 kr. prodal v Gorici, in tudi še dražji je bila. Svila (žida) je za nas kaj dobra reč, zakaj brez galete in brez vina nam bi ne bilo mogoče tukaj živeti, zlasti pa o veliki suši ne, ki nam še to malo žita in ajde pomorí. O slabih letinah pride po tem takim še ena druga nesreča čez reveže, namreč voherniki, ki z drago prodajo blaga ubogim kri in muzeg spivajo. —

Xp. *Iz Celja.* (Dalje.) Pri porotni obravnavi, pri kteri so se z nar večjo natanjčnostjo nar manjši malenkosti pretresovale, je obdolžena vse, kar je zoper njo govorilo, ali naravnost tajila ali je marsikteroreč drugač zavila; tako je, napriliko, zastran zavdanja svoje rednice poprejšni govor toliko spremenila, da je sedaj rekla, da rajnca ni bila njeni ljubezni do Augusta L. nasproti, le to ji ni bilo prav, da A. L. ni hotel v hišo priti; — tudi je rekla, da ona ni rajnci oslajene vode dala; — iz apoteke g. Bankalari-a v Mariboru je na povelje rajnce le fosforoviga testá za podgane, nikdar pa ne navadne mišice (arsenika) domú prinesla. Za ložeji presojo: ali je Ana Aleksander rajnci zavdala ali ne? naj sledijo iz zatožniga pisma važniši zadeve, ki so jo zavdanja sumljivo storile, s tistimi rečmí vred, ki so v poroti na dan prišle in ki so tisti sum iz poprejšnih preiskav pomanjšale. 1) Ana Aleksander je bila v Augusta L. zaljubljena in ga je želela za možá; — mati Wurcel pa je bila — tako se je pri prediskavi govorilo — zoper to ženitev, zato ji je móglo prav biti, ako bi mati kmalo umerla. Priča Maria Krois, ki je v hiši za deklo služila, je pa v poroti rekla, da je bila rajnca le zato zoper to ljubezin, ker August L. ni hotel v hišo priti. Vse druge priče so ostale pri svojih pervih besedah. 2) Stojí v zatožnim pismu, da tisti dan, ko je rajnca zbolela in bljuvati začela, ji je Ana oslajene vode napravila in dala. Ravno imenovana dekla Krois je pa v poroti rekla, da se ji je to le zdélo, ker je rajnca oslajeno vodo večkrat pila in je je tudi takrat poželela. 3) Je bilo v prediskavi povedano, da Ana Aleksander je gospodični Frančiški Kaban pravila, da je tisti dan, ko je mati umerla, na njeno povelje iz apoteke Bankalaritove iz Marburga mišice prinesla. To je gospodična Kaban, ki je bila po telegrafu nalaš iz Dunaja k poroti poklicana, poterdila, rekoč: da ji je Ana tisti dan, ko je rajnca zbolela, v popirju zavito mišico pokazala. Gosp. apotekar Bankalari pa po svojim zapisniku, v kteriga iz apoteke dane strupe zapisuje, pové, da Ana ni pred 15. kimovcam po strupa prišla, pa tudi pozneje ne. 4) Gospá Dorotea K. je že v predpreiskavi obstala, da je slišala, kako je Ana pred smertjo svoje redníce pri nadzdravniku Dek.. v Gradcu strupa iskala, pa ga ni dobila. Ta povedba se je zopet slišala v porotni sodbi; gosp. zdravnik Dek.. pa je rekel, da to ni res. 5) Alojzia Kaban je rekla, da je bila Ana pri raztelesovanju rajnce vsa zmešana.

Na podlagi teh pričevanj v porotni sodbi, ki so bile navskriž s poprejšnimi svedočbami je g. deržavni pravdnik tožbo zoper Ano Aleksander zavolj zavdanja rajnce preklical in višji c. k. sodíi na Dunaj predlog storil: da naj sklene, da ni nobeniga vzroka več, da bí se obdolžena dalje zavolj tega sodijsko preiskovala. Višji sodija je enoglasno ta predlog poterdila.

(Dalje sledí.)

Milostljivi knezo-škof g. Slomšek so, hvala Bogú! bolezin srečno prestali; že vstanejo vsak dan nekoliko. — Scer vam tudi ob kratkim naznanim, da je bil 3. dan tega mesca sklep naše porotne sodbe, pri kteri sta bila F. L. Hausman, vlastnik poprejšne Novo-Celjske grajšine, in njegov oskerbnik Fr. Paulič, obdolžena goljufije, enoglasno nedolžna spoznana.

C—. Iz Frauheimske okolice na Štajarskem. Te dní sim čul, kako gosp. P. K., bistri kmetovavec v Hojčji poleg Maribora, že več let svojo répo bolh varuje: on najmer repico, kedar se bolhe prikazujejo, z ječmenovimi plévami, kakoršne po mlatvi z resami vred dobí, potrosi, kedar je tiho vreme; če pak je treba, to delo tudi ponoví. — Letos se vidi, kolik dobiček da pridna sadjoreja verže, sosebno ako je vsega druzega malo. Nek Goričan nad Mariborom je potegnul za svoje slíve 1500 gold. srebra, nek drug pak 1000 gold. Pač lepi denarci in malo truda! Zato hvala Bogu! da se tudi pri nas okoli in okoli sliši, da se bodo otroci v šoli tudi sadjoreje učili. — Nekoliko in sicer mlajših in umnejših učiteljev méni nehvaležnim učilnicam za vseli slovo dati, in se v boljši plačane pisarnice prestaviti. Samega čakanja na poboljšek šolskih dohodkov še bojè niso siti, zato se podajo s trebuhom za kruhom; šolskih pripravnikov pak je malo!! — Gosenc je pri nas nezmerno veliko; posebno zelju delajo kvar, pak tudi sočivje imá svoje sovražnike. — Bolezni tersa in grozdja śe pri nas ni.

Iz Slovenskih krajev, kjer ajdo sejejo, se vunder vesela novíca sliši, da bo ajda, kodar je ni slana posmodila, vsimu deževju vkljub, vunder dobro donesla. Z medam je pa večidel slaba.

Iz Ljubljane 7. oktobra. Cesarjev god je bil v saboto s slovesno sv. mašo, ktero so g. knezoškof péli, praznovan. — Poprejšni minister kupčijstva baron Bruck, pod kterim je bila pred 2 letama železnica po Ljubljanskim močirju sklenjena, je pretekli teden na poti iz Dunaja v Terst ondašnje dela ogledat šel. — Krajnska kupčijska zbornica je predlog kmetijske družbe: naj bi se po izgledu nekterih velikih mest za vikši dovoljenje prosilo: da bi se vsaki peterih Ljubljanskih somenjev v pondeljk, — če je v pondeljk praznik, pa v torik začel, in v saboto jenjal, enoglasno poterdila, in bo po tem še mestni odbor nagovorila, da naj se sklene ž njo o ti zadevi, ktera je že dolgo zaželjena in bo tistim, ki na somenj v Ljubljano kaj kupit pridejo, kakor tudi kupčevavcam, kramarjem in vsim prodajavcam vseč, zato ker vsak lože od konca tedna od doma gré, kakor zadnje dní, in ker ne bo treba kramarjem po 14 dní v Ljubljani postopati. Pri vsim tem pa tudi gostivnice niso na škodi in tudi mesto zastran prodajavnic (út) ne, zato ker se ima trem krajšim somnjem toliko dni pridjati, kolikor bi se predolga dva (o sv. Ošpeti in o trojacih) okrajšala. Ker tedaj ta prememba vsim prav kaže, se je nadjati, da se bo zgodila. — Predsednik kmetijske družbe g. Terpinc je prišel pretekli teden iz Londona in Angleškiga domú in je nakupil ondi iz veličanske razstave veliko nar boljšiga kmetijskiga orodja, ktero bi utegnilo tudi za naše kraje prav dobro biti. Če to orodje noter do velkiga kmetijskiga zbora prihodnji mesec v Ljubljano pride, ga bo marljivi g. predsednik v zboru na ogled postavil. — Začetek podkovijske in živinozdravniške šole v Ljubljani je bil v pondeljk; zapisanih je letos toliko učencov v to šolo (15 kovačev in 6 kmetovavcov), da se za to leto ne more nobeden več vzeti. So pa letošnji učenci iz Krajnskiga, Štajarskiga, Teržaškiga, Goriškiga in Horvaškiga. — V poslednjim zboru mestne Ljublj. županije so se, ker je že eno leto perve volitve preteklo, volili iz odbornikov vnovič za posamesne oddelke mestnih opravil posebni svetovavci; tudi namestnika županoviga so volili, pri kteri volitvi je bil med 23 z 18 glasovi sopet g. Ambrož izvoljen za to, ker so njemu mestne zadeve nar bolj znane, v kterih morata župan in njegov namestnik dobro znajdena biti, da zamoreta povsod odgovor dajati.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar se bojo 12. t. m. spet na pot podali, v Galicio. — Ubogim v Milanu so podarili 20.000 lir, slépišnici 6000, prebivavcam vasí Vila, ki so po potresu zlo poškodovani bili, pa tudi 6000 lir. — Zavolj posebnih razmér v Lombardii (na Laškim) so po ukazu ministerstva hiše tistih kmetov, ki svoje zemljiše samí obdelujejo, hišniga davka oprostene. — Kdor dolgo prosi, na zadnje vunder dobí, kar prosi: to se je poterdilo pri Koroščih, ki bojo vunder stransko železnico ali od Marburga ali od Bruka čez Celjovec dobili, kar jim je privošiti zazoljo kupčije s železnico itd. — Dunajska banka je razglasila poslednji dan kimovca stan svojiga premoženja, iz kteriga se vidi, da je imela konec imenovaniga mesca v vsim za 273 milionov in 40.995 gold. premoženja, med tem za 43 mil. 116.121 gold. sreberniga denarja in srebra, — njenih bankovcov pa je bilo za 229 mil. in 263730 gold. med ljudstvam. — Nekdanji minister Meternih, ki se je pretekli mesec spet na Dunaj preselil, živí ondi prav zadovoljin. — Ban Jelačič je sedaj tudi na Dunaji v mnogih opravkih. — Ptujim naselnikam se na Ogerskim prav slabo godí; ogerski kmet ne imenuje naselnika drugač, kot „beraškiga švaba“, in če ga ta za kaj prosi, mu herbet pokaže, godernaje: „odlazi“. Zato odsvetuje vlada ondašnje naseljevanje. — Na poslednji somenj v Peštu so prišle že letošnje ježice (Knoppern) na prodaj; kiblja po 6 do 8 gold. — Ruski car je ukazal vsim svojim podložnim, ki imajo začasno dovoljenje na Francoskim biti, da se morajo do 15. sušca prihodnjiga leta domú verniti, ker noče, da bi mesca maja, ko bo veliko pomenljiva nova volitev Francoskiga predsednika, kdo tam bil. — Košut se je pripeljal 26. p. m. s svojimi tovarši po parobrodu v luko Francoskiga mesta Marseille, kjer je barka le ostala se z ogljem in živežem na daljno pot previditi, brez da bi bil kdo iz barke stopil, ki je potem proti Angleškimu jadrala, kjer se bo v Southamptu vstavila; — časniki pišejo, da bo Košut le 8 dni na Angleškim ostal, kodar ga hočejo z veliko slavo sprejeti; potem se bo v severno Ameriko podal. Turška vlada je s tem, da je Košuta in njegove tovarše izpustila, prijaznost austrianske vlade popolnama zgubila, in austrianski opravnik je turškimu pisal, da je Turška vlada za vse nasledke, ki znajo iz te izpustbe izvirati, odgovorna. — V Son-Tayu v Kini so neutrudljiviga katoljškiga misionarja Auguština Schöfler-ja, ki je 4 leta ondi katoljško véro učil, 1. dan majnika grozovito ob glavo djali. Ko ga je derhal na morišče peljala, je šel nek vojak z zastavo pred njim, na kteri je zapisano bilo: „Vkljub temu, da je pri nas Jezusova véra prepovedana, je vunder Auguštin, europejski misionar, skrivej k nam prišel, to prepovedano véro učit in ljudstvo zapeljavat. On je vse sam obstal; njegovo hudodelstvo je tedaj dokazano; zato se ima ob glavo djati in odsekana glava v vodo vreči. V 4. letu vlade Tu-Diusove, 1. dan 3. lune“. Umerl je neprestrašeno kot prav mučenec za véro Jezusovo. — V Londonu je dal unidan oberstar Peel, brat rajnciga ministra, vse svoje konje prodati; med temi je bil tudi sloveči dirjavec, Orlando z imenam, prodán za 21.000 gold. Pač lepa cena za eniga konja! Le na Angleškim je mogoče to skupiti.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*